

Hälsa på Antik & Auktion!

Antik & Auktion finns i monter C07:11 under hela Antik 2005. Här svarar vi på frågor om tidningen och erbjuder såväl prenumerationer som tidningar till alldeles speciella mässpriser. Dessutom kan du se konservator Anna Grandin-Catellani i arbete!

"En konservator ska ingripa så lite och så tidigt som möjligt"

Anna Grandin-Catellanis grundfilosofi är en respekt för verkets historia och en vilja att låta det åldras under kontrollerade former. Välkommen att prata med Anna och se henne arbeta i Antik & Auktions monter!

Av CHARLOTTE BREIMER TÖRNGVIST Foto LEIF R. JANSSON

Lysrör i taket för tankarna till en klinisk kirurgmottagning. Doften av balsamterpentin slår emot en redan ute på Vegagatan. Förbipasserande noterar kvinnan i den vita rocken som lägger sista handen vid ett frukstilleben från 1800-talet. I vad som skulle kunna kallas konstens skönhets-

salong arbetar konservator Anna Grandin-Catellani tålmodigt för att stoppa åldrande och förfall.

Längs väggen står tavlor lutade och väntar på behandling. Sven X-et Erixson står på tur men troligen är det drottningen med hermelinkappan svept över de tunna axlarna som prioriteras. Porträttet av drottning Ulrika

Eleonora kommer snart att möta Annas granskande blick och var samma hand.

– Hon har hängt ovanför ett akvarium, berättar Anna och studerar färgbortfall och fuktskador i nedre fältet av duken.

– Tavlan har också utsatts för cigarettrök under många år. En målning från sent 1700-tal bru-

kar utstråla kalla färger, påpekar hon och tillägger att dessa inte kommer fram eftersom den oxiderade fernissan döljer dem.

Hon pekar på några detaljer, som till exempel påmålade län och ben på karmstolen samt en dinglande tofs i ena hörnet.

– Titta, tydliga artonhundratalselement, utropar hon men be-

Drottning Ulrika Eleonora väntar på sin tur hos Anna Grandin-Catellani.

tonar sedan att dessa detaljer gärna får vara kvar. De utgör ju en del av tavlans historia. Nikotinhinnan däremot tar bort djupet i bilden och bör avlägsnas. Färgbortfallet kommer Anna varsamt att ersätta. Porträttet i halvfigur ska snart genomgå flera moment i den skonsamma restaureringsprocess som är Annas filosofi.

Hur ska tavlan behandlas?

– Först gör jag en okulär besiktning, det vill säga ser om det finns spår av äldre restaureringar i form av retuscheringar. Jag kikar efter signaturer och stämplat. Jag granskar hur väl färgskiktet sitter, om det har krackelerat. Därefter genomgår tavlan en rengöring och jag inför nytt

lim på baksidan. Nästa steg blir att säkra färg till ytan, så kallad planing av färg, på värmevakuumbordet. Jag återmonterar duken på originalkittlramen och tillför kittningar där originalkitt ramlat från. Målningen får en lätt fernissa och slutligen utför jag retuschering av skador.

Vilka är de vanligaste skadorna?

– Mindre skavanker som krackeleringar och antydningar till färgbortfall, så kallade färgresningar, säger Anna.

– Man ska passa sig för "elaka krackelyren", tillägger hon med sträng blick. Färgresningar som i mikroskop ser skålformade ut och buktar ut som "toppar" är inte bra. Dessa bör säkras till ytan omedelbart annars riskerar motivet störande färgbortfall. Likaså kan sprickor uppstå om duken inte är tillräckligt spänd och målningen buktar. Hanteringsskador hör inte till de vanligaste skadorna, men visst händer det att tavlor faller ned eller att duken skadas så att hål och revor måste lappas. Men det är betydligt vanligare att tavlor utsätts för olämplig miljöpåverkan såsom cigarett-rök, brandrök eller fukt. Nikotinbeläggningar och luftföroreningar gör bilden platt och mörk.

Vad är det för skillnad mellan konservering och restaurering?

– Syftet med konserveringsarbetet är att tavlan ska må bra även i framtiden. Jag försöker bromsa nedbrytningsprocessen och åldrandet, säger Anna.

– En målning är inte statisk, den lever och man bör stoppa förfallet i tid. Restaureringsarbetet innebär konkreta åtgärder som rengöring, retuschering, att säkra färgen till ytan samt att laga revor och hål. Man måste "stänga" skadan. En konservator ska ingripa så lite som möjligt och så tidigt som möjligt.

Vadför åldras en målning?

– En linneduk består till nittiofem procent av cellulosa som med tiden förlorar elasticitet. En tavla expanderar och krymper successivt. Om den förlorar fukt och blir stel har den svårt att föl-

ja med i dessa rörelser. Till slut är tavlan fattig på bindemedel, den är inte flexibel längre. Då tappar den färg.

Hur förebygger du åldrandet?

– En åtgärd är att återinföra bindemedel. Det hjälper till att bromsa åldringsprocessen. Man inför limmet bakifrån, sedan avlägsnas duken från spännramen och placeras på ett värmevakuumbord. Det går även att använda en värmespatel, det vill säga ett minimalt strykjärn, berättar hon och förklarar att man i stället för att använda värmevakuumbordet punktvis kan använda sig av värmespatel.

– En målningen ska åldras under kontrollerade former, understryker Anna.

När och varför avstår du från åtgärd?

– Om jag måste använda mig av en skalpell eller starka kemikalier som inte är särskilt vänliga mot målningen brukar jag hellre avstå från att ingripa. Allt är förknippat med ett val. Man måste veta vad man väljer och vad man väljer bort när man talar om konservering och restaurering av ett verk. Den italienska skolan har en speciell etik, nämligen att göra så lite som möjligt, förklarar hon och berättar att den främst arbetar i förebyggande syfte. Det är viktigt att arbeta efter principen "reversibilitet", det vill säga att konservators arbete ska gå att ta bort, om så önskas, utan att man åstadkommer skada. Lim, terpentin och fernissa är reversibla.

Hur går du till väga vid stora färgbortfall?

– Man ska aldrig gissa sig till vad som en gång fanns, hävdar Anna, då manipulerar man med konstverket.

Vid färgbortfall använder Anna sig av den italienska skolans renoveringstradition "astrazione cromatica" som även benämns "tratteggio". I retuscheringsarbetet tas färgerna från motivet upp i det skadade området genom så kallad streckteknik. Effekten blir att det åtgärdade fältet integreras med motivet och på håll blir knappt synbart.